

Tebliğde Üslup Problemi

(devamı)

Dini Sevdirmede Nebevi Yöntem

İrşat ve tebliğ dinde çok önemli bir esastır, peygamber mesleğidir. Bu yüzden tüm mü'minlerin bu konuda ellerinden geleni yapmaları gerekir. Fakat şunu unutmamak gerekir ki tebliğ ve irşadı emreden din olduğu gibi, onun nasıl yapılacağını bize talim eden de odur. Kur'ân'ın altın hakikatleri, Efendimiz'in nurefşan beyanları varken onları bir kenara bırakarak biz kendi heva ve hevesimize göre stratejiler oluşturamayız. Allah Resûlü'nün yol ve yöntemine aykırı hareket ettiğimiz takdirde farkına varmadan insanları O'ndan uzaklaştırırız. Niyetimiz her ne olursa olsun, üslubumuz bozuk, usulümüz yanlış olduğu sürece maksadımızın aksiyle tokat yeriz.

Bu mevzuda takip edilmesi gereken yol, Hz. Ruh-u Seyyidi'l-Enam'ın yoludur. Nitekim O (aleyhi's-salam) hiç kimseyi küstürmeden, ürkütmeden, mükellefiyetleri yirmi üç seneye yayarak, teker teker insanları rehabilite ederek, onları belki işin en ağırını bile bir gün seve seve, candan, yürekten yapabilecek hâle getirdi. Yirmi üç sene onları rehabilite ede ede, terbiye ede ede tedipten geçire geçire böyle bir kıvama ulaştırdı. O terbiye ile Ebu Bekirler, Ömerler, Osmanlar, Aliler, Aşere-i mübeşşereler, sahabe-i kiramlar, hatta o insanların arkasında yerlerini alan tabiin-i fihamlar, tebe-i tabiinler yetiştirdi. Onlar öyle nebevî ahlâk ile ahlaklandılar ki dinin en küçük meselesinden bile taviz vermez hâle geldiler. Küfür sıfatlarına karşı sağlam tavır içinde dimdik durdular. Yeryüzünden Allah'ı inkârı silip, bütün gönüllerin Allah'la buluşması için ellerinden gelen her şeyi yaptılar ve neticede nicelerini hak ve hakikatle tanıştırdılar. Dolayısıyla tebliğ ve irşat alanında yaşanan problemin çözümü ancak Muhammedî yolla olur.

Esasında Kur'ân ve Sünnet'te irşat adına kullanabileceğimiz o kadar çok malzeme ve argüman var ki! Önemli olan, bunlardan hangisinin kime hitaben kullanılacağını doğru tespit edebilmektir. Günümüzde bazı Müslümanlar bunu bilemediklerinden ve mevcut argümanları doğru yerde kullanmadıklarından dolayı dinî değerlere karşı nefret duyulmasına sebep oluyorlar. Halbuki dinin her bir meselesinin imrendirici ve özendirici bir üslupla arz edilmesi çok önemlidir. Din, her yönüyle mütekamil bir hüviyete sahiptir. Onda hiçbir eksik ve kusur söz konusu değildir. Burada bize düşen vazife, tebliğ ve irşad adına en uygun üslubu yakalamak, söz ve tavırlarımızla insanlara dinin güzelliklerini gösterebilmek, tabiri caizse dine karşı onların iştihasını kabartabilmektir.

Hastalık Yok, Hasta Var

Dinin güzellikleri anlatılırken şahısların fitratları nazar-ı itibara alınarak herkes için en uygun üslup tespit edilmeli ve herkes için farklı argümanlar kullanılmalıdır. Aksi halde, dine çağırma ile dinden kaçırma öyle birbirine karışır; Sonsuz Nur'a koşması beklenenler O'ndan o denli uzaklaşırlar ki, onları bir daha döndürmek mümkün olmayabilir. Bu itibarla, usulün başı olan "Lâ ilâhe illallah Muhammedün Rasûlullah" hakikati anlatılırken dahi belli bir üslup takip edilmelidir ki istenmeyen neticeler hâsıl olmasın.

Doktorların enfes bir sözü vardır, "Hastalık yok, hasta vardır" derler. Bu, hastalığı kabul etmeme demek değildir. Fakat her hastanın hastalığı farklıdır. Bu yüzden herhangi bir hastalık ele alınırken mutlaka hastanın durumunun göz önünde bulundurulması ve buna göre tedaviye girişilmesi gerekir. Tebliğ ve irşatta üslup meselesi de bundan farklı değildir. Muhataplardan her birinin, genel karakteri ve yetiştiği kültür ortamı itibarıyla çok iyi okunması ve onlara

muamele ederken bunların mutlaka göz önünde bulundurulması gerekir. Birinde işe yarayan bir usul ille başkasında da yarayacak diye bir şey yoktur. Biri için fayda veren bir metot, bir başkasında tepkiye sebep olabilir.

Tebliğ ve irşatta asıl olan, marufu (iyilikleri, iyilik düşüncesini) bütün güzelliğiyle vicdanlara duyurmak ve münkere (kötülöklere, kötölük düşüncesine) karşı da insanlarda tiksinti hâsıl etmektir. Farklı bir tabirle, insanları eğriliklerden, eğri büğrü yollarda yürümekten kurtarmaktır. Eğer sizin söz ve tavırlarınız onların eğriliklerini düzeltmiyor, bilakis onlarda yeni eğrilikler hâsıl ediyorsa, siz dine hizmet etmiyorsunuz, zarar veriyorsunuz demektir. Şayet birine sizin bir şey anlatmanız onda tepkiye sebep olacaksa, onu bir başkasıyla muhatap etmelisiniz. Bu yüzden Hz. Pir, “Bir başkasına anlattırmak hoşunuza gitsin” diyor. Sözlerimizle, tavır ve davranışlarımızla kimseyi küstürmeye, kaçırmaya hakkımız yok. Doğru olmak ve doğruyu bilmek çok önemli; fakat doğrunun da doğru şekilde ifade edilmesi, hatta belki bazen söylenmemesi, vakt-i merhununun beklenmesi gerekebilir. Yine Hz. Pir’in dediği gibi, insanın her söylediği doğru olmalı; fakat her doğruyu söylemek de doğru değildir.

Maalesef çokları bu tür olumsuzlukların kurbanı oluyor. Eskiden bir hoca diğer bir hocayla karşılaştığında, “Kaç kişinin katilisin?” diye sorarmış. Yani, “Senin yüzünden kaç insan bu ilim ve irfan yuvasından uzaklaştı, kendi hayatına kastetti ve mahvolup gitti?” dermiş. Bizim vazifemiz, Allah’la insanlar arasındaki engelleri bertaraf ederek o müthiş buluşmayı sağlamaktır. Vazifemiz bu iken, eğer üsluptaki hatalarımız, hiddet ve şiddetimiz, iş bilmezliğimiz yüzünden Allah’ın kullarını Allah’tan kaçırsak hesabımız ağır olur. Üslubumuz, insanları dine celbedici, cezbedici olmalı. Hak ve hakikatin, bizim yarım yamalak üslubumuza, nadanlığa, küstahlığa, sertlik ve kabalığa tahammülü yoktur.

Not: Bu yazı, 4 Ocak 2008 tarihinde yapılan sohbetten hazırlanmıştır.